

## STUDENTU SASNIEGUMU MĒRĶU DZIMUMATŠĶIRĪBAS

### *Students Achievement Goals Gender Differences*

**Aija Dudkina**

Riga Teacher Training and Educational Management Academy, Latvia

**Kristiana Klekmane**

Riga Teacher Training and Educational Management Academy, Latvia

**Abstract.** *This research is the theoretical and practical analysis about achievement goals students gender differences. Theoretical background contains a review of best-known and the most actual theories about the achievement goals. Aim of the research is theoretical basis and practical research to investigate: Is there any gender differences in achievement goals for students? Methods of the research: demographic questionnaire and Andrew J. Elliot and Kou Murayama and Reinhard Pekrun (2011) „A 3x2 achievement goal questionnaire (AGQ). Research participants is a total of 143 students (71 male and 72 female). Participants were at age range 18 – 25 years ( $M = 21.25$ ). Male age range were 18 – 25 years ( $M = 21.90$ ), female age rangewas 18 – 24 years ( $M = 20.61$ ). The research results answered to research question „is there any gender differences in achievement goals for students?” has confirmed partly – differences in scale task-avoidance goals are statistically important ( $t = 3,546$ ;  $p < 0.01$ ). Research question has confirmed partly. There are statistically important gender differences in task-avoidance goals ( $p < 0.01$ ), but there aren't any differences in other achievement goals.*

**Keywords:** *achievement goals, gender differences.*

### **Ievads**

#### **Introduction**

Sasniegumu mērķu temats tiek skatīts pedagoģiskajā psiholoģijā, kas sniedz skaidrojumu par studentu sasniegumu motivācijas un panākumu gūšanas atšķirībām. Motivācijas trūkums tiek saistīts ar nesekmību, augstskolas pamešanu, gala pārbaudījumu nenokārtošanu, tāpēc ir svarīgi pētīt sasniegumu mērķus (Bo Shen et al., 2010). Iepriekš veikto pētījumu rezultāti liecina, ka centieniem, kas virzīti uz sasniegumu mērķiem, vajadzētu koncentrēties uz meistarības mērķu veicināšanu un orientāciju uz snieguma-izvairīšanās mērķu minimizēšanu. Psiholoģiskajā literatūrā ir sastopamas autoru atziņas, ka orientācija uz meistarības mērķi ir optimālais pašregulācijas plāns (Ames, 1992), tāpēc pedagogiem vajadzētu darīt visu iespējamo, lai veicinātu studentus orientēties uz meistarības mērķiem (Elliot et al., 1999). Savukārt, mērķi, kas orientēti uz sniegumu-izvairīšanos sniedz nelabvēlīgu ievirzi procesam un tā

rezultātiem, kas saistīti ar sasniegumiem, tāpēc pedagogu uzdevums ir darīt visu iespējamo, lai novērstu studentu koncentrēšanos uz to, ko viņi nevēlas darīt (McGregor & Elliot, 2002).

Pētījumu rezultātos par dzimumatšķirībām saistībā ar sasniegumu mērķiem nav pilnīgas vienprātības, tomēr sieviešu grupās ir novēroti augstāki rādītāji uz meistarību orientētiem mērķiem, savukārt vīriešu grupās ir novēroti augstāki rādītāji uz snieguma orientētiem mērķiem nekā sieviešu grupās (piemēram, Shim, Ryan & Anderson, 2008).

Savukārt, pētījumu rezultāti par dzimumatšķirībām, sākot no bērnudārza līdz pat 12. klases izglītojamiem vidusskolā, liecina, ka jaunietes veido ciešākas attiecības ar pedagogiem, saņem augstākas atzīmes, sasniedz augstāku izglītības līmeni un studijās progresē labāk nekā jaunieši (Silverman, 2003; Duckworth & Seligman, 2006).

Papildus akadēmiskajiem sasniegumiem, jaunietes ir aktīvākas akadēmiskajās un sociālajās grupās, piemēram, diskusiju grupās, biedrībās, studentu pašpārvaldē, kā arī dažādās citās grupās, izņemot sporta grupas (Sommers & Ellsworth, 2000).

Turpretim jaunieši biežāk ir kandidāti uz izraidīšanu, apsūkšanu un izmešanu no studijām (Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention, 2006).

Turklāt jauniešiem četras reizes biežāk nekā jaunietēm ir jāsniedz koriģējošas un speciālās izglītības pakalpojumi (Flynn & Rahbar, 1994; Brook & Boaz, 2005).

Apsverot iepriekšējo pētījumu neviennozīmīgos secinājumus, rodas pētnieciska interese, šim pētījumam tiek izvirzīts pētījuma jautājums: Vai pastāv statistiski nozīmīgas sasniegumu mērķu atšķirības studējošo vīriešu un sieviešu grupā un kuros aspektos?

Lai atbildētu uz pētījuma jautājumu tiek izvirzīts mērķis: teorētiski un praktiski izpētīt un noteikt vai pastāv atšķirības sasniegumu mērķu aspektos studējošo vīriešu un sieviešu grupās. Pētījumam tiek izvēlēti instrumenti: 3x2 sasniegumu mērķu aptauja (A 3x2 achievement goal questionnaire, AGQ, Elliot, Murayama & Pekrun, 2011) un demogrāfiskā datu aptauja.

### **Sasniegumu mērķu konstrukts** *Construct of achievement goals*

Sasniegumu mērķu konstrukts tika izstrādāts, pateicoties tādiem autoriem, kā Mārtijam Meieham ar kolēģiem (Maehar & Nicholls, 1980), Karolai Eimsai (Ames, 1992), Karolai Dveikai (Dweck, 1988) un Džonam Nikolam (Nicholls, 1984) un citiem. Sākotnēji tika izveidots „dihotomiskais sasniegumu mērķu modelis” (saīsināts nosaukums 2x2 sasnieguma mērķu modelis). Šajā modelī

sasniegumu mērķis tiek definēts kā sasniegumu mērķu uzvedības nodoms (Maeher & Nicholls, 1980), bez tam tajā vēl tika ietverti divi mērķu tipi - *meistarības mērķi*, kuru virzība ir attīstīt kompetenci un zināšanas un uzdevumu meistarību un *snieguma mērķi*, kuru virzība ir parādīt savu kompetenci un zināšanas (zināšanas, kuras var novērtēt pēc normatīviem).

Eliots ar kolēģiem ierosināja paplašināt sasniegumu mērķu modeli, t.i., pāriet no 2x2 modeļa uz 3x2 modeli. 3x2 modelī (Elliot et al., 2011) uz meistarību un sniegumu orientētie mērķi sazarojas kā tuvošanās panākumiem vai izvairīšanās no neveiksmes aspektiem, tādējādi, izdalot: uz meistarību, uz meistarību-izvairīšanos, uz sniegumu un snieguma-izvairīšanos orientētus mērķus. Kā rezultātā tiek izdalīti trīs neatkarīgi sasniegumu mērķi: 1) snieguma mērķi, kuri koncentrējas uz zināšanu līmeņa sasniegšanu relatīvi attiecībā pret citiem; 2) snieguma-izvairīšanās mērķi, kuri koncentrējas uz izvairīšanos no kompetences trūkuma relatīvi, salīdzinot sevi ar citiem; 3) meistarības mērķi, kuri koncentrējas uz kompetences attīstību caur uzdevumu veikšanas meistarību (McGregor & Elliot, 2002).

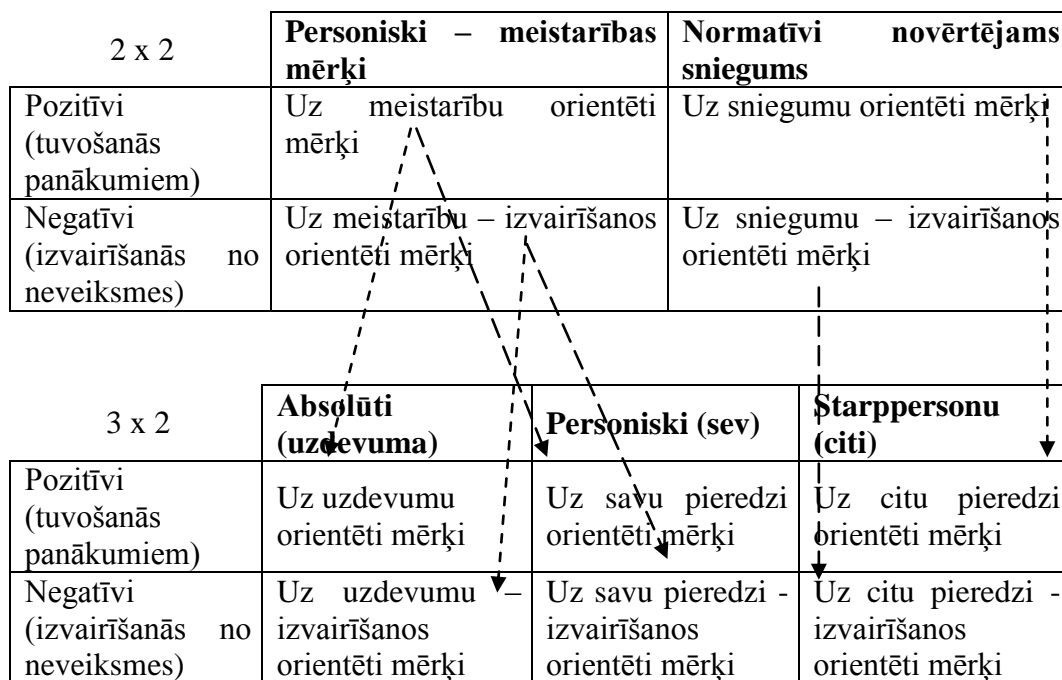
2x2 un 3x2 sasniegumu mērķu modeļos Eliots un kolēģi izdalīja tādus aspektus, kā nodoma cēloņus, mērķus, definējot sasniegumu mērķus un kompetencē balstītus mērķus, kas vada uzvedību (Elliot & McGregor, 2001). Kompetenci un zināšanas var novērtēt vērtēšanas sistēmas ietvaros, tādā veidā students var noteikt, vai viņam ir labi, vai slikti rezultāti, kā arī students pats var novērtēt savu sniegumu no trīs aspektiem – uzdevuma, paša un citu novērtējumiem (Elliot, Murayna, 2008).

Atšķirībā no 2x2 modeļa satura 3x2 modelī uz meistarību orientēti mērķi un uz meistarību - izvairīšanos orientēti mērķi tiek papildināti ar trijiem komponentiem uz uzdevumu, uz savu pieredzi un citu pieredzi orientētiem mērķiem (skat. 1. tabulā iezīmētās pārtraukto līniju bultas). Modeļu autori sniedz skaidrojumu, ka meistarības mērķis, tiek īstenots, veicot uzdevumu un tas liek koncentrēties uz zināšanu un spēju apguvi vai uz savu pieredzi, savukārt, uz meistarību-izvairīšanos orientētais mērķis koncentrējas uz izvairīšanos no uzdevuma izpildes, no savas nekompetences atzīšanas un nepietiekamu zināšanu izpausmēm. Kad sasniegumu mērķu konstrukt skata kā meistarībā un sniegumā balstītus sasniegumu mērķus, tad tie ir novērtējami pēc aspektiem -uzdevumu izpildes/neizpildes, pēc personīgās pieredzes un pēc citu pieredzes novērtējuma. Zinātnieku vidū izraisījās diskusija vai šie minētie aspekti ir tik līdzīgi, lai iederētos vienā snieguma mērķu konstruktā (Elliot et al., 2011).

Izpildot uzdevumu, svarīga ir mērķu jēga, kā izpildīt nepieciešamās uzdevuma prasības, piemēram, atbildēt pareizi uz jautājumu, saprast galveno jēgu, jo no prasību izpildes izrietēs novērtējums. Tādā veidā zināšanu līmeni nosaka pēc tā, vai uzdevumu var izpildīt labi vai slikti un cik daudz no uzdevuma prasībām ir izpildīti (Elliot et al., 2011). Uz pieredzi orientētie mērķi

ietver personisko novērtējumu, tādā veidā, salīdzinot ar to, kā pats agrāk uzdevumu ir paveicis un kā to varētu paveikt nākotnē (Elliot et al., 2011). Uz citu pieredzi orientētie mērķi ietver starppersonisku uzdevuma izpildes/neizpildes sevis novērtēšanu, tādējādi, rodas iespēja savas kompetences salīdzināt ar citiem (Elliot et al., 2011).

Lai uzskatāmi parādītu 2x2 un 3x2 sasniegumu mērķu modeļu saturu un tajos ietvertos komponentus, tika izveidots 1. attēls (skat. 1. att.).



1.att. 2x2 sasniegumu mērķu modelis (Elliot & McGregor, 2001) un 3x2 sasniegumu mērķu modelis (Elliot, Murayama & Pekrun, 2011)

Fig. 1 2x2 achievement goal model (Elliot & McGregor, 2001) and 3x2 achievement goal model (Elliot, Murayama & Pekrun, 2011)

Uz uzdevumu orientēts mērķis nozīmē saprast jauno studiju kursa materiālu un uz personisko pieredzi orientēts mērķis nozīmē paplašināt savu zināšanu bāzi, acīmredzami, šie komponenti ir savstarpēji saistīti. Konceptuāli uz uzdevumu un uz personisko pieredzi orientēti mērķi ir līdzīgi tajā ziņā, ka abiem ir novērtēšanas standarti, ko var izmantot personiski, tādā veidā, veidojot ieskatu par savām gūtajām zināšanām. Ikdienas dzīvē ir sastopami gadījumi, kad uz uzdevumu un uz pieredzi orientētiem mērķiem students var tiekties neatkarīgi. Piemēram, students, kurš risina krustvārdu mīklas, vienkārši, var censties atrast visus vārdus krustvārdu mīklā bez domāšanas par savu pieredzi, bet alternatīvs variants ir tad, kad krustvārdu mīklu minēšanā students cenšas šodienas krustvārdu mīklā atminēt vairāk vārdus nekā iepriekšējās dienas krustvārdu mīklā, bez cenšanās atminēt pilnīgi visus vārdus (Elliot et al., 2011).

Pētnieki, kuru uzmanību ir piesaistījusi sasniegumu motivācija, ir interesējušies par mehānismiem, kas ved uz atšķirīgiem procesiem un rezultātiem. Viena no sasniegumu motivācijas pieejām ir sasniegumu mērķu pieeja (Dweck, 1988; McGregor & Elliot, 2002). Šajā pieejā sasniegumu mērķi tiek skaidroti kā mērķtiecība (Maeher & Nicholl, 1980; McGregor & Elliot, 2002) vai kognitīvi dinamisks fokuss (McGregor & Elliot, 2002) uzdevumu izpildē un pieņemtais mērķu tips ir, lai nostiprinātu uzvedības pašregulācijas struktūru sasniegumu situācijās. Attiecīgi, sasniegumu mērķi tiek uzskatīti par svarīgu priekšnoteikumu ar sasniegumiem saistītajos mainīgajos (McGregor & Elliot, 2002).

Eliots un kolēģi atklāja, ka studentu mācīšanās procesā uz meistarības sasniegšanu orientēti mērķi paredz neatlaidības izpausmes. Uz sniegumu-izvairīšanos vērsti mērķi paredz virspusēju sagatavošanās līmeni, dezorganizētu mācīšanos, kā arī neparedz neatlaidības izpausmes (McGregor & Elliot, 2002).

Jāatzīmē, ka pastāv arī teorijas, kas uzsver, ka dzīvām būtnēm pastāv iedzimta vajadzība būt kompetentam, zinošam, neatkarīgam un izrādīt meistarību savā vidē (piemēram, White, 1959; McGregor & Elliot, 2002). Šie iedzimtie motīvi tiek pieņemti kā vispārējās matricas pamats, no kurienes rodas iekšējā sasniegumu motivācija. No šīs atziņas izriet, ka iekšējās sasniegumu motivācijas neveiksmes gadījumā, studentam var attīstīties pieredzes veidošanās traucējumi (McGregor & Elliot, 2002).

Runājot par sasniegumu motivāciju, galvenais fokuss vērsts uz to, vai studenti ir pietiekami kompetenti un motivēti, lai sasniegtu izcilību. Tādēļ studenti, kuri parāda vāju sniegumu, tiek uzskatīti par nemotivētiem, vai nespējīgiem pašnoteikties (McClelland et al., 1975; Spielberger, 1972; Ames, 1992-a; Dweck, 1988; McGregor & Elliot, 2002).

Citos pētījumos autori ir nonākuši pie atziņas, ka dzīšanās pēc mērķa rada mētāšanos daudzās nodarbēs vienlaikus (piemēram, Kruglanski, 1996). Individīdi ar augstu sasniegumu motivāciju ir motivēti sasniegt augstus mērķus, izbauda dzīšanos pakal pēc izcilības, iegūstot augstu kompetences līmeni, pieņemot izaicinājumus un saņemot sasniegumu slavinājumus (Hart & Albarracin, 2009).

## **Pētījuma metodoloģija** *Research Methodology*

### **Pētījuma izlases raksturojums** *Characteristics of the study sample*

Pētījuma dalībnieku vecums no 18 līdz 25 gadiem ( $M = 21.25$ ). Tika aptaujāti 71 vīrietis un 72 sievietes. Aptaujāto respondentu vīriešu grupā vecums 18 - 25 gadi ( $M = 21.90$ ). Aptaujāto respondentu sieviešu grupā vecums 18 - 24 gadi ( $M = 20.61$ ).

## **Instruments**

### ***Tool***

Lai veiktu pētījumu par studējošu jauniešu sasniegumu mērķu dzimumatšķirībām tika izmantota 3x2 sasniegumu mērķu aptauja (A 3x2 achievement goal questionnaire, AGQ, Elliot, Murayama and Pekrun, 2011).

Sasniegumu mērķu aptauja ietver 18 apgalvojumus, kas tiek iedalīti sešās apgalvojumu skalās.

1. Apgalvojumi, kas orientēti uz uzdevumu veikšanu;
2. Apgalvojumi, kas orientēti uz uzdevumu veikšanu-izvairīšanos;
3. Apgalvojumi, kas orientēti uz savu pieredzi;
4. Apgalvojumi, kas orientēti uz savu pieredzi-izvairīšanos;
5. Apgalvojumi, kas orientēti uz citu pieredzi;
6. Apgalvojumi, kas orientēti uz citu pieredzi-izvairīšanos.

Sasniegumu mērķu aptaujas katru apgalvojumu respondents novērtē Likerta skalā no 1-7, kur 1 nozīmē „pilnībā neatbilst man” un 7 nozīmē „pilnībā atbilst man”.

Latvijā aptaujai nav veikta lingvistiskā adaptācija, autore veica lingvistisko adaptāciju. Pētījumam papildus tika izveidota demogrāfiskā aptauja.

## **Pētījuma procedūra**

### ***The research procedure***

Aptaujas tika piedāvātas izpildīt studentiem, kuri šobrīd studē kādā no Latvijas augstskolām, tās aizpildīja 224 respondentu, no tām 81 aptauja nebija derīgas, jo bija nepilnīgi aizpildītas. Atlasītās 143 aptaujas tika apstrādātas, izmantojot SPSS programmu (17.0 versija). Lai datu apstrādē nodrošinātu anonimitāti, katrai anketai tika piešķirts unikāls kods. Kā statistisko metodi atšķirību noteikšanai izlases 2 grupās pēc dzimuma, t.i., sieviešu grupā (N=72) un vīriešu grupā (N=71) tika pielietots t-tests.

## **Rezultāti un to interpretācija**

### ***Results and Interpretation***

Lai pārbaudītu Sasniegumu mērķu aptaujas iekšējo saskaņotību, katrai no sešām skalām tika aprēķināts iekšējās saskaņotības koeficients Kronbaha alfa. Aprakstošās statistikas rādītāji un Kronbaha alfa rādītāji ir uzskatāmi redzami 1. tabulā.

1.tab. Sasniegumu mērķu aptaujas skalu aprakstošās statistikas un Kronbaha alfas rādītāji (n=143)

Table 1 Achievement goals questionnaire scales descriptive statistics and Cronbach alpha indicators (n=143)

Skalas nosaukums	Vidējais aritmētiskais	Standartnovirze	Kronbaha alfa
Uzdevumu veikšana	16,50	3,323	0,657
Uzdevumu veikšana-izvairīšanās	16,13	3,742	0,780
Sava pieredze	15,75	3,707	0,854
Sava pieredze-izvairīšanās	15,74	3,609	0,788
Citu pieredze	13,74	4,616	0,899
Citu pieredze-izvairīšanās	14,07	4,262	0,817

Tā kā „3x2 sasniegumu mērķu aptaujai” tika veikta lingvistiskā adaptācija, vispirms tika veikta turp - atpakaļ tulkošana, pēc tam tika pārbaudītas Kronbaha alfas rādītāju izmaiņas, ja tiktu mainīti vai izņemti apgalvojumi. Apgalvojumi, kurus labojot vai izņemot, varētu uzlabot Kronbaha alfas rādītāju:

- *Uzdevumu veikšanas – izvairīšanās skalā apgalvojums:*

Man ir svarīgi izvairīties no daudz kļūdainu atbilžu sniegšanas eksāmenos. Labojot vai izņemot šo apgalvojumu Kronbaha alfa būtu: 0.971.

- *Savas pieredzes – izvairīšanās skalā apgalvojums:*

Man ir svarīgi izvairīties no zemākām sekmēm eksāmenos, salīdzinot ar manu parasto sekmju līmeni. Labojot vai izņemot šo apgalvojumu, Kronbaha alfa būtu: 0.804.

Ar Kolmogorova – Smirnova testa (*One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test*) palīdzību tika noteiktadatu sadalījuma atbilstība normālajam sadalījumam sieviešu un vīriešu izlases grupās.

2. tabulā uzskatāmi redzami 3x2 sasniegumu mērķu aptaujas skalu t-testa rādītāji pēc dzimuma.

Kā redzams 2. tabulā, skalā Uz uzdevumu veikšanu-izvairīšanos rādītājos novērotas statistiski nozīmīgas atšķirības ( $t = 3,546$ ;  $p < 0.01$ ). Tātad šajā skalā var noraidīt  $H_0$  (studējošo vīriešu un sieviešu grupās jauniešu vecumposmā nepastāv sasniegumu mērķu dzimumu atšķirības) un apstiprināt  $H_A$  (studējošo vīriešu un sieviešu grupās jauniešu vecumposmā pastāv sasniegumu mērķu dzimumu atšķirības).

Šajā izlasē Uz uzdevumu veikšanu-izvairīšanos skalas rādītāji parāda, ka pastāv negatīva pieeja, kas orientēta uz izvairīšanos no neveiksmēm, augstāki rādītāji šeit ir sieviešu grupā. Jāatzīmē, ka vienkāršas svārstības zināšanu uztverē, it īpaši negatīvas, var novest pie svārstībām mērķu izvēlē.

2.tab. 3x2 sasniegumu mērķu aptaujas skalu t-testa rādītāji pēc dzimuma (n=143)  
 Table 2 3x2 achievement goals questionnaire scale t-test indicators by gender (n=143)

Skalas nosaukums	Dzimums	Skaits	Vidējais aritmētiskais	Standartnovirze	t	Divpusējās nozīmības līmenis
Uzdevuma veikšana	Sievietes	72	17,25	3,048	1,952	0,053
	Vīrieši	71	16,11	3,378		
Uzdevuma veikšana-izvairīšanās	Sievietes	72	17,36	3,104	3,546*	0,001
	Vīrieši	71	15,06	4,012		
Sava pieredze	Sievietes	72	16,34	3,705	1,803	0,074
	Vīrieši	71	15,15	3,670		
Sava pieredze-izvairīšanās	Sievietes	72	16,41	3,579	1,922	0,057
	Vīrieši	71	15,15	3,715		
Citu pieredze	Sievietes	72	14,08	4,800	0,619	0,537
	Vīrieši	71	13,55	4,766		
Citu pieredze-izvairīšanās	Sievietes	72	15,02	4,349	1,641	0,103
	Vīrieši	71	13,74	4,262		

Apzīmējumi tabulā: \*\* $p < 0.01$ , \* $p < 0.05$

Skalā Uz savu pieredzi-izvairīšanos rādītāju atšķirības studējošo vīriešu un sieviešu grupās jauniešu vecumposmā pastāv tendences līmenī ( $p = 0.057$ ). Šajā skalā  $H_0$  nevar noraidīt, bet nevar arī pilnībā izslēgt  $H_A$ , jo iegūtais rezultāts ir ļoti tuvu 0.05. Jāņem vērā, ka sasniegumu mērķi, kas orientēti uz izvairīšanos atspoguļo tendenci - bailes no negatīviem iznākumiem. (Hulleman et al., 2010).

Skalā Uz uzdevumu veikšanu rādītājos novērotas atšķirības studējošo vīriešu un sieviešu grupās jauniešu vecumposmā, kas pastāv tendences līmenī ( $p = 0.053$ ). Šajā skalā  $H_0$  nevar noraidīt, bet nevar arī pilnībā izslēgt  $H_A$ , jo iegūtais rezultāts ir ļoti tuvu 0.05.

Pārējās skalās netika novērotas statistiski nozīmīgas sasniegumu mērķu rādītāju atšķirības studējošo vīriešu un sieviešu grupās jauniešu vecumposmā. Līdz ar to skalās: Sava pieredze, Citu pieredze, Citu pieredze – izvairīšanās spēkā paliek  $H_0$ .

## Diskusija Discussion

Veiktā pētījuma rezultāti var norādīt uz dzimumatšķirībām, kurām piemīt gadījuma raksturs, kas saskan ar citu pētījumu rezultātiem (piemēram, McGregor, Elliot, 2002). Citos pētījumos, kad tika atklātas dzimumatšķirības, tika novērots, ka vīriešu grupā biežāka izvēle bija vērsta uz pozitīviem sasniegumu mērķiem, kuru izvēle nebija vērsta uz kādu no izvairīšanās tendencēm, kas nav novērota arī šajā pētījumā. Jāņem vērā, ka tomēr pastāv vērā



ņemams mainīgums uz meistarību orientētiem mērķiem, sākot ar interesi, ar ziņkārību un vēlmi uzlabot meistarību līdz potenciāla piepildījumam.

Pēc Kronbaha alfas rādītājiem visi aptaujas skalu apgalvojumi vienlīdz mēra pētāmās pazīmes ( $\alpha > 0.7$ ), taču skalā Uz uzdevumu veikšana un uzdevumu Kronbaha alfu vēl varētu uzlabot, piestrādājot pie 3x2 sasniegumu mērķu aptaujas (A 3x2 achievement goal questionnaire, AGQ, Elliot & Murayama, Pekrun, 2011) apgalvojumu formulēšanas un atbilstības sociālajai un kultūrvēsturiskajai videi Latvijā.

Kā turpmāko pētījumu virzienu varētu norādīt sasniegumu mērķu saistību ar vecumposma īpatnībām jo metanalīze (Huang, 2012) ir parādījusi, ka vecums ir statistiski nozīmīgs sasnieguma mērķu kritērijs un to, ka sasniegumu mērķu izvēlei ir saistība ar akadēmiskajiem sasniegumiem.

### **Secinājumi** *Conclusion*

Balstoties uz iegūtajiem rezultātiem, var secināt, ka šajā pētījuma izlasē daļēji apstiprinājās pieņēmums par to, ka pastāv studentu dzimumatšķirības sasniegumu mērķu skalu rādītājos. Statistiski nozīmīgas atšķirības ( $t = 3,546$ ;  $p < 0.01$ ) tika konstatētas vienā no sešām sasniegumu mērķu skalas Uz uzdevumu veikšana-izvairīšanās rādītājos, kurā sieviešu grupā ir augstāki rādītāji.

Statistiski nozīmīgas atšķirības netika konstatētas pārējās piecās skalās, divās no šīm skalām sasniegumu mērķi, kas orientēti Uz savu pieredzi-izvairīšanos (sieviešu grupā ir augstāki rādītāji) un sasniegumu mērķi, kas orientēti Uz uzdevumu veikšanu (sieviešu grupā ir augstāki rādītāji), konstatētās atšķirības ir tendenču līmenī. Iespējams, palielinot respondentu skaitu abās grupās, rezultāti mainītos. Jāpiebilst, ka Uz savu pieredzi-izvairīšanos skalā, korektējot apgalvojumu formulējumus, ir iespējams uzlabot Kronbaha alfas rādītājus, tad var mainīties rezultāti. Uz uzdevumu veikšanu orientēts mērķis nozīmē saprast jauno studiju kursa materiālu, lai koncentrētos uz uzdevumu vai grūtību risināšanu.

Uz personisko pieredzi-izvairīšanos orientēts mērķis nozīmē mazāk pievērst uzmanību savu zināšanu bāzes palielināšanai, bet vairāk pievērst uzmanību tam, lai noturētu iepriekšējo sasniegumu līmeni: "Man ir svarīgi izvairīties no zemākām sekmēm eksāmenos, salīdzinot ar manu parasto sekmju līmeni". Uz personisko pieredzi-izvairīšanos orientēti mērķu izvēle izlases sieviešu grupā var norādīt uz to, ka, galvenokārt, ir orientācija uz izvairīšanos no nespējas izpildīt uzdevumus vai nepieciešamās darbības, no izgāšanās mācībās, zaudēt jau iemācītās spējas, prasmes un nespēju sasniegt potenciālu, ko sevī saskata. Minētajam sasniegumu mērķim klāt vēl nāk raizes, bažas vai bailes par

iespējamiem negatīvajiem iznākumiem (piemēram, „es raizējos, ka varu neiemācīties visu iespējamo, ko varu gūt no šīm studijām”, kas raksturīgs meistarības izvairīšanās mērķim.

### Summary

The research about achievements goal of Latvian students gender differences indicators. The study included a total of 143 respondents, random into two groups: a group of women (n = 72) and men's group (N = 71), performing 3x2 achievement goal questionnaire (A 3x2 Achievement Goal Questionnaire, AGQ, Elliot, Murayama, Pekrun, 2011). Research question: Is there a statistically significant achievements in the achievements goal of creating gender students and in which aspects? The results showed that the response to the questionnaire question on gender, objectives achievement indicators can be said that a statistically significant difference ( $t = 3.546$ ;  $p < 0.01$ ). Although the question raised by the study confirmed only partially been derived insight on possible gender differences in attainment targets. Admittedly, the results of this study provide the only glimpse of the surveyed area. To increase the validity of the results, the possibility of generalization, it would be necessary to increase the size of the sample might need to work on „A 3x2 Achievement Goal Questionnaire (2011)” claim formulation and compliance with social and cultural and historical environment Latvian because so far this questionnaire Latvian is not adapted. As a possible direction for future research would indicate achievement goals in relation to their age characteristics, as argued by researchers (eg, Huang, 2012). there is a tendency with increasing age, choosing to mastery-oriented goals, academic performance will increase.

### References

- Ames, C. (1992). *Achievement goals and adaptive motivation patterns: The role of the environment*. In G. Robert (ED). *Motivation in sport and exercise*. pp. 161-176. Champaign, IL: human kinetics.
- Bo, Shen, Weidong, Li, Haichun, Sun, & Paul Bernard Rukavina (2010). The Influence of Inadequate Teacher-to- Student Social Support on A motivation of Physical Education Students. *Journal of Teaching in Physical Education*. 29, pp. 417-432. Human Kinetics, Inc.
- Brook, U., & Boaz, M. (2005). Attention deficit and hyperactivity disorder (ADHD) and learning disabilities (LD): adolescents perspective. *Patient Education and Counseling* 58 (2): pp. 187-91.
- Duckworth, A. L., & Seligman, M. E. P. (2006). Self-discipline gives girls the edge: Gender in self-discipline, grades, and achievement test scores. *Journal of Educational Psychology*. 2; 98: pp. 198–208.
- Dweck, C. S. (1988). Motivational processes affecting learning. *American Psychologist*, 41, pp. 1040-1048.
- Elliot, A. J., Murayama, K., & Pekrun, R. (2011). A 3x2 achievement goal model. *Journal of Educational Psychology*, 103 (3), pp. 632–348.
- Elliot, A. J., & McGregor, H. A. (2001). A 2x2 Achievement Goal Framework. *Journal of Personality and Social Psychology*. Vol. 80, No. 3, pp. 501 -519. [http://www.selfdeterminationtheory.org/SDT/documents/2001\\_ElliotMcGregor.pdf](http://www.selfdeterminationtheory.org/SDT/documents/2001_ElliotMcGregor.pdf)

- Elliot, A. J., McGregor, H. A., & Gable, S. (1999). Achievement Goals, Study Strategies and Exam Performance: A Mediational Analysis. *Journal of Educational Psychology*. Vol. 91(3), Sep. 1999, pp. 549-563.
- Elliot, A. J., & Murayama, K. (2008). On the Measurement of Achievement Goals: Critique, Illustration, and Application. *Journal of Educational Psychology* Copyright 2008 by the American Psychological Association, Vol. 100, No. 3, pp. 613–628.
- Flynn, J. M., & Rahbar, M. H. (1994). Prevalence of reading failure in boys compared with girls. *Psychology in the Schools*. Volume 31, Issue 1, pp. 66–71.
- Hart, W., & Albarracin, D. (2009). The Effects of chronic Achievement Motivation and Achievement Primes on the Activation of Achievement and Fun Goals. *Journal of Personality and Social Psychology*, 97 (6), pp. 1129-1141.
- Huang, C. (2012). Discriminant and criterion-related validity of achievement goals in predicting academic achievement: A meta-analysis. *Journal of Educational Psychology*, 104 (1), pp. 48–73.
- Hulleman, C. S., Schrager, S. M., Bodman, S. M., & Harackewicz, J. M. (2010). A meta analytic review of achievement goal measures: Different labels for the same constructs or different constructs with the same labels. *Psychological Bulletin*, 136 (3), pp. 422-449.
- Office of Juvenile Delinquency and Prevention. (2006). Snyder, Howard N.; Sickmund, Melissa *Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention*. Washington, DC: U.S. Department of Justice. <http://eric.ed.gov/?id=ED495786>
- Kruglanski, A. W. (1996). *Motivated Social Cognition: Principles of the Interface*. In E. T. Higgins, & A. W. Kruglanski (Eds.), *Social psychology: handbook of basic principles*, pp. 493-520. New York, NY: Guilford
- Maehr, M. L., & Nicholls, I. G. (1980). *Culture and achievement motivation: A second look*. In N. Warren (Ed.) *Studies in cross-cultural psychology* Vol. 3 pp. 221-267. motivation: A second look.
- McGregor, H. A., & Elliot, A. J. (2002). Achievement Goals as Predictors of Achievement-Relevant Processes Prior to Task Engagement Achievement goals and discrete achievement emotions: A theoretical model and prospective test. *Journal of Educational Psychology*, Vol 98 (3), Aug. 2002, pp. 583-597. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-0663.98.3.583>
- McClelland, D. C. (1975). *Power: the inner experience*. Irvington, New York
- Nicholls, J. G. (1984). Achievements motivation: Conception of ability, subjective experience, task choice, and performance. *Psychological Review*, 91, pp. 328-346.
- Shim, S. S., Ryan, A. M., & Anderson, C. J. (2008). Achievement Goals and Achievement During Early Adolescence: Examining Time-Varying Predictor and Outcome Variables in Growth-Curve Analysis. *Journal of Educational Psychology*, 100, pp. 655–671. doi:10.1037/0022-0663.100.3.655
- Silverman, I. W. (2003). Gender differences in delay of gratification: a meta-analysis. *Sex Roles* 49, 451–463 10.1023/A:1025872421115 [Cross Ref]
- Sommers, S. R., & Ellsworth, P. C. (2000). Race in the courtroom: Perception of guilt and dispositional attributions. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26, pp. 1367-1379.
- Spielberger, C. D. (Ed.) (1972). *Anxiety: Current trends in theory and research* (Vol. 1). New York: Academic Press.
- White, R. W. (1959). Motivation reconsidered: The concept of competence. *Psychological Review*, Vol 66 (5), Sep., pp. 297-333. <http://dx.doi.org/10.1037/h0040934>